

StatSoft

Nebojte se p-hodnot!

Cíl článku je jednoduchý a víc než zřejmý. Chceme, aby všichni pochopili význam p-hodnoty.

P-hodnota je pojem, který spadá do oblasti testování hypotéz. Jistě jste se s touto hodnotou ve výstupech z testů již mnohokrát setkali (malou ukázkou některých výstupů ve STATISTICE vidíte vpravo). Ve světě počítačů je výstup zahrnující p-hodnotu již standardem a často bývá vyžadován i jako výstup v odborných publikacích. Zhodnocení velikosti p-hodnoty je jednou z možností, které říkají, zda je výsledek testu významný nebo nikoliv.

t-test

chí-kvadrát test

Shapiro-Wilkův test

Test nulovosti korelačního koeficientu

Proměnná	Průměr medium	Průměr high	t	sv	p
Systolic Blood Pressure	138.5130	142.4052	-1.70210	344	0.089641

Statist.	Chí-kvadr.	sv	p
Pearsonův chí-kv.	24.82981	df=4	p= .00005
M-V chí-kvadr.	25.81010	df=4	p= .00003

Kategorie	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četn. (platných)	Kumul. % (platných)	Rel.četn. všech	Kumul. % všech
80.0000<x<=100.0000	0	0	0.00000	0.0000	0.00000	0.0000
100.0000<x<=120.0000	81	81	17.53247	17.5325	17.49460	17.4946
120.0000<x<=140.0000	221	302	47.83550	65.3680	47.73218	65.2268
140.0000<x<=160.0000	96	398	20.77922	86.1472	20.73434	85.9611
160.0000<x<=180.0000	48	446	10.38961	96.5368	10.36717	96.3283
180.0000<x<=200.0000	8	454	1.73160	98.2684	1.72786	98.0562
200.0000<x<=220.0000	8	462	1.73160	100.0000	1.72786	99.7840
ChD	1	463	0.21645		0.21598	100.0000

Proměnná	Tobacco intake (kg)	LDL Cholesterol	Adiposity	Stress Type-A behavior
Tobacco intake (kg)		0.001	0.000	0.754
LDL Cholesterol	0.001		0.000	0.345
Adiposity	0.000	0.000		0.355
Stress Type-A behavior	0.754	0.345	0.355	

Každý statistický test je založen na nějaké testové statistice, tedy číslu spočtenému z dat, podle kterého se rozhodujeme, jestli test vyšel významně nebo nikoli (o principu testování hypotéz si přečtete [zde](#), příklady testování naleznete [zde](#) nebo [zde](#)). U testu máme zvolenu hladinu alfa (chybu prvního druhu), kterou chceme dodržet, podle této hodnoty se typicky vytvoří interval spolehlivosti (pokud je alfa 0,05, pak se jedná o 95 procentní interval, o intervalech si můžete přečíst [zde](#) a [zde](#)). A my typicky porovnáme, jestli spočtená hodnota statistiky leží nebo neleží v tomto intervalu. A teď, co s tím má společného ta p-hodnota. Uveďme si nejdříve definici:

P-hodnota je nejmenší hladina, na které zamítáme.

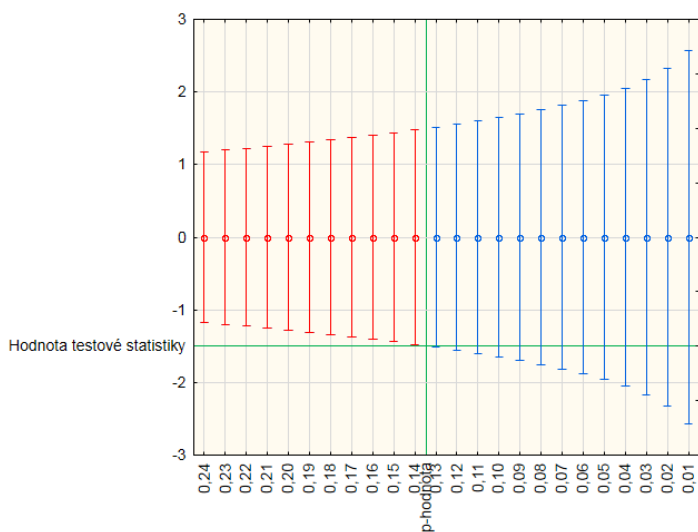
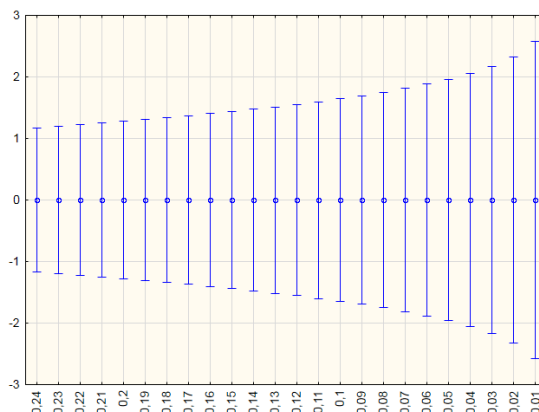
Lidsky řečeno se dá definice p-hodnoty převyprávět následovně:

Pravděpodobnost výsledků, které ještě více svědčí proti H_0 .

Dosažená hladina testu.

P-hodnota je největší hladina, na které nezamítáme.

Když si to ukážeme na příkladu s intervalem spolehlivosti. Pravděpodobnost, že hodnota padne do intervalu je $1-\alpha$. Čím menší α máme, tím větší je interval (α se zmenšuje, pravděpodobnost se zvyšuje, tedy i interval musí být širší, abychom měli větší jistotu, že tam hodnota padne) – viz obrázek vpravo. P-hodnota je pak hodnota α , pro které je interval přesně tak dlouhý, aby jeho okraj byl na naměřené hodnotě testové statistiky. Pokud se podíváme na intervaly pro různé hladiny na obrázku dole, vidíme, že pokud nám tedy vyjde testová statistika rovna například $-1,5$, pak p-hodnota je $0,1336$. Intervaly s hladinou větší než $0,1336$ hodnotu $-1,5$ neobsahují, zatímco hladiny menší ano.

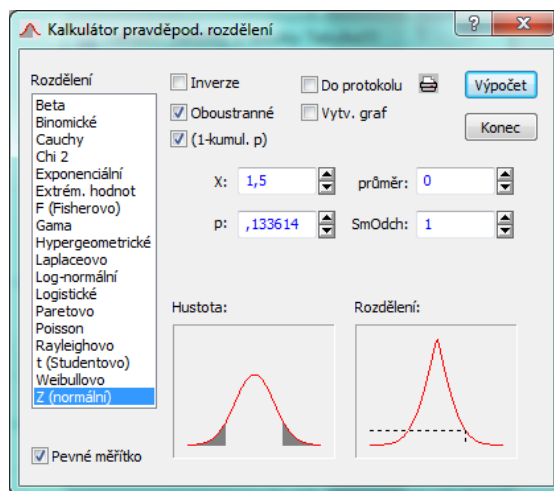

Pokud budeme mít hladinu testu α rovno $0,05$, pak nezamítáme, pokud bychom si ji ale z nějakého zvláštního důvodu potřebovali nastavit na $0,15$, pak bychom již zamítli nulovou hypotézu.

Pro nejklaštější testování tedy stačí p-hodnotu porovnat s hodnotou $0,05$ (nejběžnější hladina testu) a pokud je p-hodnota menší, pak je jasné (viz obrázek), že interval testovou statistiku nepokrývá (jelikož interval pro $0,05$ je užší než pro p-hodnotu) a tedy zamítáme nulovou hypotézu. Pokud by p-hodnota byla větší než $0,05$, pak nulovou hypotézu nezamítáme. Tuto poučku jste jistě již slyšeli:

$\alpha > p$	...	zamítáme H_0 ve prospěch H_A
$\alpha < p$	...	nezamítáme H_0

Poznámka: S příchodem počítačů se výpočet p-hodnot značně zjednodušil. Bude zde popsán postup, jak vypočítat p-hodnotu z příkladu (obrázek intervalů): Pro úlohu jsme použili jednoduše normální rozdělení se střední hodnotou 0 a rozptylem 1 (jinak řečeno testová statistika by měla předpokládané rozdělení normální s parametry 0 a 1). Intervaly pokrývají hodnotu z daného rozdělení s pravděpodobností $1-\alpha$. Pokud bychom chtěli spočítat p-hodnotu pro nějakou hodnotu, pak můžeme použít například pravděpodobnostní kalkulátor. Nastavení pro danou úlohu vidíte vpravo.

Čím blíže středu intervalu je statistika, tím větší je p-hodnota, krajním případem je $p=1$, kdy je testová statistika přesně ve středu intervalu pro teoretické rozdělení. Čím dále je statistika od středu intervalu, tím menší je p-hodnota.

Výhoda p-hodnoty

Tedy pokud nám stačí se pouze rozhodnout, zda vyšel test statisticky významně, pak p-hodnota nám říká vše potřebné a to navíc nezávisle na tom, jakou si zvolíme hladinu alfa, dává nám ihned informaci zároveň pro všechny hladiny. Pokud je p-hodnota menší než zvolená hladina testu (α), tak zamítáme, pokud ne, tak nezamítáme.

Poznamenejme, že zásadní je vědět, co daný test má potvrdit či vyvrátit, jinak řečeno, jak zní nulová hypotéza. Pokud například děláme testy normality, pak nulová hypotéza zní, že rozdělení je normální, pokud tedy zamítáme hypotézu, pak data normální nejsou. Podle p-hodnoty klasicky, jako u každého jiného testu, se rozhodneme o zamítnutí podle pravidla výše.

P-hodnota v softwaru STATISTICA

Prakticky pro jakýkoli test, ať už je to testování středních hodnot, normality nebo přítomnosti odlehých pozorování, všechny testy ve výstupu budou obsahovat informaci o p-hodnotě. Buď přímo ve výsledkové tabulce nebo v záhlaví tabulky, kde se vypisují hlavní výsledky analýzy.

Statist. : Blood Pressure Level(3) x Tobacco	
Statist.	Chi-kvadr. sv p
Pearsonův chí-kv.	24,82981 df=4 p=,00005
M-V chí-kvadr.	25,81610 df=4 p=,00003

Tabulka četností Systolic Blood Pressure (HeartDisease) Shapiro-Wilk W= 97,91 p=,00000						
Kategorie	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četn. (platných)	Kumul. % (platných)	Rel. četn. všech	Kumul. % všech
80,00000<<=100,0000	0	0	0,00000	0,0000	0,00000	0,0000
100,00000<<=120,0000	81	81	17,53247	17,5325	17,49460	17,4946
120,00000<<=140,0000	221	302	47,83550	65,3680	47,73218	65,2268
140,00000<<=160,0000	96	398	20,77922	86,1472	20,73434	85,9611
160,00000<<=180,0000	48	446	10,38961	96,5368	10,36717	96,3283
180,00000<<=200,0000	8	454	1,73160	98,2684	1,72786	98,0562
200,00000<<=220,0000	8	462	1,73160	100,0000	1,72786	99,7840
ChD	1	463	0,21645		0,21598	100,0000

Závěrem

P-hodnota je jedním z nejdůležitějších pojmů teorie odhadu, je potřeba vědět, co znamená a jak se podle její velikosti zařadit při vyhodnocování testů. Pochopit p-hodnotu kompletně a ne jen slepě využívat poučky, to byl cíl našeho miničlánečku. Snad se to povedlo a už se p-hodnoty nebudete nikdy bát.